

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva 22./II. Del.
zbornica. — Pošt. predal:
375. — Tel. št. 35-29. —
Pošt. ček. rač. št. 17.548.
— NAROČNINA: Za
nečlane 3 din mesečno.
LIST IZHAJA
V SAK PETEK

LETO IV.

LJUBLJANA, PETEK 31. MAJA 1940.

ŠTEV. 22.

Duhovščina z delavstvom

V predzadnji številki našega lista smo prinesli odločitev duhovniškega zborovanja z dne 6. marca 1940, s katerim je končno razčiščeno vprašanje o slovenski katoliški delavski organizaciji. Sklepe duhovnikov o tej zadevi je objavil »Ljubljanski škofijski list« v 14. točki resolucij, ki so bile sprejete na tem zborovanju.

Za vso slovensko javnost pa so vsi sklepi navedenega zborovanja tolike važnosti, da ga mi na drugem mestu v celoti objavljamo. Zlasti so pa ti sklepi važni za vse slovensko delavstvo, ker se v njih jasno kaže veliko razumevanje celokupne duhovščine za sodobne socialne razmere in zlasti za pravice delavskega stanu.

V 15tih točkah je nedvomno za vse duhovnike postavljen nekak temelj, po katerem naj oni pomagajo socialno šibkim slojem do nove pravičnejše ureditve človeške družbe. Duhovniki se izrecno opredeljujejo proti kapitalističnemu gospodarstvu, zahtevajo resnično izvajanje socialne zakonodaje in njeno izpopolnitev. Zavzemajo se za družinske plače. Zavedajo se, da bo za doseg pravic delavskega stanu potrebna do potankosti izvedena dobra krščanska delavska organizacija. Po vseh farah naj se ji postavijo temelji. Povsod naj se za pomoč delavcem v strokovnih organizacijah duhovniki sami dobro pripravijo, povsod naj organizacijo iskreno podpro. Vedno nove pobude naj prihajajo iz njihovih vrst za razne soc. akcije in naj se zato pod vodstvom samega škofa osnuje poseben socialno-akcijski odbor. Vse naj se stori, da tovarna ne bo pohujševalnica. Nenravno, nespodobno vedenje in hujskaštvo je treba preprečiti v naših delavnicah. Delavstvu naj se prikaže v pravi luči vpliv krščanstva na pravično ureditev socialnega reda. Delavstvo naj se nikar nikjer ne zapostavlja, temveč naj se ga povsod v javnem življenju pritegne k sodelovanju. Skrbi naj se tudi za blaginjo kmečkega stanu. Zlasti naj pa najrevnejši tega stanu, kmečki posli in delavci, dobijo čimprej svoje zavarovanje za bolezen, starost in onemoglost.

Ti soglasni sklepi duhovnikov ljubljanske škofije pod predsedstvom našega škofa kažejo to duhovščino v svetli luči prijateljev delavnih stanov. Tako, kakor se doslej še noben stan ni postavil na našo stran, za naše pravice, se je s tem zborovanjem postavil duhovski stan. Očitno izpričuje o sebi, da je prežet resnično prave ljubezni do delavnih plasti naroda in da v njem niti najmanj ni zamrl tisti duh nesebičnega žrtvovanja za druge, ki je bil vedno za našo duhovščino tako značilen. Nič ne okleva v sodobnih trenjih med kapitalom in med delom, med bogastvom in revščino. Brez pridržka stopa na našo stran in ponuja našim prizadevanjem svojo pomoč. Če kje, moramo reči, da je v vrstah slovenske duhovščine ostal duh Krekovega idealizma in ljubezni do vseh majhnih, preizkušanih in preziranih. Prinašamo zato v celoti ponatis »Škofijskega lista« o tem zborovanju duhovnikov. Nam je v veliko veselje, duhovskemu stanu pa v posebno čast. Treba ga je namreč smatrati za ogledalo njegove povezanosti z narodom in z vsemi sodobnimi vprašanji. Tej duhovščini resnično ni mogoče predbacivati okostenelosti in reakcionarstva, ni mogoče očitati, da bi s celim srcem in izredno duhovno jasnostjo ne videla sodobnih tokov življenja in ga hotela obvarovati pred vsemi kvarnimi vplivi. Zato tako krepko posega v življenje, vnaša vanj pravega krščanskega duha in razmejuje med dobrimi in slabimi tokovi, ki prihajajo k nam od drugod in ki vstajajo med nami samimi.

Zborovanje naše duhovščine dne 6. marca 1940 je tako njeno zrcalo, je zanjo samo najlepše izpričevalo, je pa tudi veselo sporočilo o pomoči krščanskega delavskega strokovnega gibanja s te strani. Naša duhovščina je tako že sedaj in bo vedno bolj velika opora slovenskega delavstva.

Tombola v Skofji Loki

V nedeljo 2. junija pop. ob 2. uri bo velika tombola prosvetnega društva v Skofji Loki. 30 bogatih tombol, 80 činkvinov, 220 tern! Prvovrstna telica, 10 koles, kuhinjska oprava, šivalni stroj, več vreč moka in sladkorja, sod vina i. t. d.
Vsakega delavca čaka sreča za 3 din.

Posameznik in družba

Premnogo je vprašanj, ki skuša nanje najti človeštvo zadovoljivega odgovora. Toda dočim razpravljajo o nekaterih (n. pr.: kako je sestavljen zadnji neskončno majhni delec snovi) pretežno le v svoja razmišljanja zamaknjeni strokovnjaki in večina ljudi uporablja samo izsledke njihovih razmišljanj, če so primerni, so nekatera vprašanja taka, da zanimajo v večji ali manjši meri vsakega človeka, ki ne živi samo tjavendan. Taka vprašanja so predvsem temeljna svetovno nazorna vprašanja o izvoru, namenu in bistvu človekovega življenja in pa vprašanja, kako prav urediti življenje v človeški družbi (socialno vprašanje).

POLITIČNA ENAKOST — PREMALO

Francoska revolucija je proti koncu 18. stol. postavila zahtevo po politični enakosti. Toda izkazalo se je, da politična enakost kaj malo velja, če je pri tem socialna neenakopravnost velika. Nihče ne bo trdil, da imata enak položaj v družbi n. pr. podjetnik in delavec v njegovem podjetju, čeprav imata oba na volišču enako pravico do glasovanja. Zato je danes zahtevo

po politični enakosti dopolnila zahteva po socialni enakosti in odpravi vsaj velikih in kričečih primerov socialne neenakosti.

Socialno vprašanje je — na splošno povedano — vprašanje, kako urediti družbo, da bi bilo vsem ljudem dobro. Ker pa človek najbolj neposredno čuti gospodarsko stisko, mnogokrat mislimo, govorimo in delamo, kakor da bi bilo socialno vprašanje samo vprašanje kako oskrbeti ljudi z zadostnimi snovnimi dobrinami (s hrano, obleko, stanovanjem), ki jih potrebujejo za življenje. Toda ker je človek telesno duhovno bitje, je resnično socialno vprašanje socialno vprašanje mnogo globlje in obsežnejše.

DRUŽBO SESTAVLJAJO POSAMEZNIKI

Družbo sestavljajo posamezniki. Zgodovina nam spričuje, da so razna socialna gibanja grešila v tem, da niso posameznika pojmovala pravilno in mu niso odmerila pravičnega mesta v družbi. Tudi o francoski revoluciji je zapisal ruski filozof Solovjev, da je propadla, ker ni imela pravega pojma

o človeku. Kljub njenim lepim, na videz celo krščanskim geslom o svobodi, enakosti in bratstvu, je poudarjala le pravice posameznika, zanikala pa njegovo družno naravo in tako ustvarila pogoje, da se je razvil gospodarski kapitalistični in socialni individualistični sistem.

DVOJNOST ČLOVEKOVE NARAVE

Dvoje lastnosti družbi človeka v sebi: osebnost in družnost. Na zanikanju osebnosti slone močna družbena gibanja polpretekle in naše dobe. Posnovljenemu socializmu in komunizmu, pa tudi narodnemu socializmu in fašizmu — v kolikor ne gre za vodje — ne pomeni posameznik sam zase prav nič. Samostojne vrednosti posameznika ne priznavajo. Pravica ima posameznik le toliko, kolikor mu jih da družba, država, ki je najvišja naravna organizacija družbe. Tako je človek le še zaradi skupnosti, zaradi države in ideologije, ki jo zastopa edina dovoljena in vsemogočna stranka v državi. Druga gibanja zopet zanikavajo človekovo družno naravo in poudarjajo vsaj načelno popolno samostojnost in neodvisnost posameznika od družbe. Posameznik postane sam sebi smisel in namen vsega življenja. Osebna korist posameznika je za vsakega posameznika najvišje. Njemu niso le vse stvari, ampak tudi drugi ljudje samo sredstvo za doseg lastnih namenov, ki jih hoče doseči, ne da bi se oziral na kar koli ali na kogar koli. Ta skrajno pretirani individualizem žene ljudi v brezbržno medsebojno tekmovanje in borbo, ki v njej slabejši nujno podlegeto, dočim je v vseh vrstah kolektivizma osebnost posameznikov zatrta.

Med tema dvema skrajnostima se love vsa družbena gibanja, ki ne priznavajo, da more in mora biti vera v Boga temelj tudi ureditvi družbenega življenja.

PRAVILNO POJMOVANJE

Pravilno izhodišče za socialno reformo je pa le ono, ki upošteva v človeku njegovo osebnost in družno naravo. Oboje priznava in obema daje možnost, da se razvijata prvenstveno tam, kjer je njun naravni delokrog (osebnost in svoboda predvsem v odnosu do Boga in v duhovnem življenju, družnost in vezanost predvsem v odnosih med ljudmi). Po spoznanjih naravne pameti, ki jih dopolnjuje še božje razodetje, določa obema pravilno mero vpliva na življenje in v družbi, ki postane šele po njunem skupnem sodelovanju možno. Posameznik ima povsem osebni namen in samostojno, od družbe neodvisno vrednost, ker je oseba. Družba mu je glede tega njegovega osebnega namena (doseči večno blaženost pri Bogu) le potrebno sredstvo, ki mu pomaga ta namen doseči. Določene pravice posameznika izvirajo že iz njegove narave in mu jih družba ne more krati. Toda družba sme nalagati posameznikom določene omejitve, ki jih zahteva skupno življenje v družbi. Posameznik ima n. pr. pravico delati, toda ta pravica se mora prilagoditi ureditvi dela, kakršno je v določnem kraju in času (velika ali majhna podjetja, bolj ročno delo ali delo ob strojih, večja ali manjša specializacija panog itd.).

Tako pojmovanje človeka, ki upošteva človeka kot osebo in kot družno bitje obenem ter skuša zadovoljiti upravičene težnje obeh strani človekove narave (zasebna podjetnost — vezanost na družbo), je izhodiščna točka našega obnovitvenega in prenovitvenega prizadevanja.

Zgled delodajalcem

Stavkujoči stavbinci so v svojih letakih, v okrožnicah in po časopisju tožili, da pri podjetnikih niso našli nobenega razumevanja svojih brezdvomno upravičenih zahtev. Zastopniki gradbenih podjetnikov so v dolgih mesecih razprav in pogajanj zadostno izpričali, da nimajo povečini prav nobene socialnega čustvovanja in da so mislili ves čas le nase in na svoje koristi. V raznih pogodbah, ki so jih sklenili z naročevalci stavbinskih del, so sebe že v naprej zavarovali radi rastoče draginje in delo podražili, a višji dobiček so spravili le v svoje žepce. Delavcem niso hoteli dati ničesar.

Kako kričeče v to žalostno sliko vstopa kot svetla lučka dejanje škof. ordinariata v Ljubljani, ki je ob rastoči draginji vse drugače gledal na interese prizadetega delavstva. Škofijski ordinariat, kakor znano, gradi iz lastnih sredstev in iz prostovoljnih prispevkov vernikov pri Sv. Krištofu novo veliko poslopje za bogoslovsko semenišče. Le s težavami zbira skupaj veliko vsoto, ki je za to stavbo potrebna. Ko pa draginja le narašča in delavstvu otežkoča njihovo življenje, je škof. ordinariat sam odločil, da za vse delavce pri omenjeni gradnji prispeva 20% poviška za njihove plače. Čeprav je imel pogodbo s podjetnikom že preje sklenjeno in po njej k tem poviškom

ni bil obvezan, je to storil, ker prav razume delavca v njegovi revščini in tudi v njegovih borbah za človeka dostojno življenje.

Drug tak značilen akt, ki je bil v časopisju tudi samo mimogrede omenjen, je bil sklep banske uprave, da neoziraje se na že sklenjene pogodbe o oddanih delih prispeva vsemu delavstvu pri banovinskih gradbenih akcijah po 75 par na uro. G. banu, ki je s to odločitvijo lepo pokazal smisel za opravičene težnje delavstva, mora biti delavstvo za ta čin v resnici hvaležno. Tudi banska uprava ima namreč svoj redni proračun in svoja omejena finančna sredstva in je treba veliko dobre volje in res velikega razumevanja interesov delavstva, da se ustvari možnost za take izredne izdatke, ki preje v proračunu nikjer niso bili predvideni.

Pričakovali bi, da bi taki zgledi morali vplivati na vse gradbene podjetnike in jih nekako moralno prisiliti, da bi jim sledili. Žal so graditelji pokazali, da so za take zglede nedostopni in so vztrajali na svojem osebnem profitorskem, lahko rečemo, nekrščanskem stališču.

Mislimo, da je potrebno da zgornja zgleđa škofijskega ordinariata in banske uprave izrecno podčrtamo, da bo delavstvo za to vedelo, kje ima svoje resnične prijatelje.

Za stavkujoče stavbince

Nesporno je, da je bilo stavbinsko delavstvo v stavko vrženo proti njegovi volji in da je moralo pograbititi za to poslednje sredstvo svoje obrambe, ker pri stavbnih podjetjih ni našlo nobenega razumevanja. Delavska zbornica je zato na seji upravnega odbora dne 25. maja sklenila, da bo v slučaju daljšega trajanja stavke brezposelne stavbince podprla na ta način, da jim bo v javnih kuhinjah nakazala v najbolj nujnih slučajih par tisočev brezplačnih kosil. Dalje je uprav. odbor soglasno sprejel predlog člana odb. tov. Maksa

Oniča, naj se kr. ban. uprava zaprosi za to, da poslej tiste delodajalce, ki so posebno odklonilno zavračali upravičene zahteve stavbinskega delavstva tudi še potem, ko je banska uprava pristala, da pri banovinskih delih iz lastnih sredstev prispeva od delavstva zahtevane poviške plač, izključi poslej od licitacij pri razpisu vseh banovinskih del.

Upravni odbor DZ je tako upravičene zahteve stavbincev podprl moralno in materialno.

Sklepi zborovanja duhovnikov Ljubljanske škofije

Da se izvedejo resolucije slovenskega zborovanja na kongresu Kristusa Kralja, sem trikrat sklical duhovnike na posvetovanje in sicer 25. oktobra, 22. novembra 1939. in 6. marca 1940. Na teh zborovanjih je bilo narejenih mnogo važnih in praktičnih sklepov, ki naj služijo dušnim pastirjem za vodilo. Sklepi prvih dveh zborovanj bodo vključeni v instrukcijo bodoče sinode; sklepe tretjega zborovanja pa posebej objavljam:

1. Zahtevati je treba, da predvsem država in banovina opustita kapitalistično gospodarstvo in ga prevedeta v stanovsko-socialno.

2. Zahtevati moramo, da se obstoječa socialna zakonodaja, ki se pogosto krat prestopa, resnično izvaja. Ker je ta še pomanjkljiva, da se tudi spopolni. Zlasti naj se uvede družinska plača, da se družina reši propada.

3. Slovenija se industrializira vedno bolj. Delavstvo tvori visok procent našega naroda, zato mu je treba posvečati vso pozornost, sicer se bo cerkvi vedno bolj odtujevalo.

4. Ne samo duhovniki v izrazito delavskih krajih se morajo zanimati za delavska vprašanja, marveč vsi. Kajti dandanes so mnogi mali posestniki tudi delavci; rekrutirajo se pa delavci večinoma iz kmečkih hiš. In če pridejo iz kmečkih far v delavske centrale neprivravljeni, hitro zapadejo socializmu in komunizmu. Zato je treba povsod po društvi fante seznanjati z delavskimi razmerami in jih pripravljati na nevarnosti, ki jih čakajo v delavskih krajih. Prinesti morajo že od doma prepričanje, da mora biti ne le kmet, marveč tudi delavec kristjan in živeti krščansko, da se ne bodo sramovali krščanstva, ko pridejo med delavstvo.

5. Delavci iz far blizu delavskih centrov naj imajo že doma v fari svoje delavske celice krščanskih delavskih

organizacij ali vsaj podporne krožke — v zvezi s strokovnimi skupinami v centrih. Že doma mora biti delavec opredeljen, da se zaveda, da je za delavca mesto v katoliški skupnosti, ne pri brezbožnikih.

6. V vseh delavskih krajih naj se osnuje krščanska strokovna organizacija in duhovniki naj ji nudijo svojo pomoč.

7. Duhovniki naj poznajo vsaj temelje naše socialne postavo. Izda naj se zanje priročnik: a. b. c. delavskega duhovnika.

8. Vsako leto naj se priredi za duhovnike delavsko-strokovno organizacijski tečaj.

9. V svrhu stalne skrbi za izvajanje socialnih nalog duhovščine naj se osnuje socialno-akcijski odbor pod vodstvom ordinarija.

10. V bogoslovju naj se poleg teoretične sociologije predava tudi o praktičnem socialnem delu.

11. Tudi naši listi naj posvečajo socialnim razmeram med narodom svojo pažnjo; pišejo naj o delavskem vprašanju, o skrbi Cerkev za delavstvo, o moči krščanstva za ureditev pravičnega socialnega reda.

12. Da se delavstvo ne bo čutilo zapostavljeno, je treba, da se pritegne k sodelovanju in soodgovornosti v vseh področjih javnega življenja: v državni in banovinski politiki, v občini itd.

13. Naša stvar je predvsem skrbeti za to, kolikor je pač mogoče, da bodo delodajalci gledali tudi na pravno življenje delavcev, da po tovarnah ne bo bližnja prilžnost za greh in pohujšanje. Bogokletstvo, kvantanje in hujskanje mora biti strogo prepovedano. Postava o nočnem delu se ima natančno spolnjevati.

14. Škodljivo razcepljenost v vrstah katoliškega delavstva je povzročilo predvsem to, da so zašli nekateri vo-

dilni krogi Jugoslovanske strokovne zveze pod vpliv marksističnih idej in se niso oklenili takoj v začetku papežev socialne okrožnice Quadragesimo anno.

Pisanje »Delavske pravice« in delovanje Jugoslovanske strokovne zveze je že nekaj let tako, da se je organizacija sama izločila iz skupnosti celotne katoliške dejavnosti.

V JSZ je gotovo mnogo verskega krščanskega delavstva; vse to vabimo zaradi edinosti v vrstah katoliškega delavstva in v interesu strokovnega delavskega pokreta, da stopi v katoliško strokovno organizacijo ZZD.

Katoliška akcija med delavstvom je kričeča potreba. Zato se mora v vseh župnijah, kjer stanuje delavstvo, takoj organizirati Zveza mladih katoliških delavcev in delavk.

15. Tudi kmet je delavec. In ker je kmečki stan še vedno najtrdnjša opora cerkve in države naj duhovnik z vsem srcem podpira in pospešuje vse kar služi blaginji kmečkega stanu. Kmet še vedno ne živa potrebne skrbi, podpore in zaščite od strani države. Predvsem naj se tudi za kmečke posle in delavce uvede zavarovanje za bolezen in onemoglost.

V Ljubljani, dne 24. aprila 1940.

† Gregorij I. r. škof.

Po starih kolesnicah

»Delavska pravica« prinaša dolg uvodnik o sklepih duhovščine ljubljanske škofije. Hudo zameri našemu časopisju in vsej naši javnosti, da se je zanimala zlasti za točko 14. sklepov, s katero je bila obsojena JSZ. Ne more razumeti, da je bila za vso katoliško javnost JSZ zaradi svojega ravnanja posebno skeleča rana, ki je bolela že par desetletij. Ni čuda, če se je javnost te točke posebno razveselila. Tako ji je bilo po njej, kakor je bolniku, ki je skozi leta in leta bolehal na neozdravljivi bolezni, dokler ga niso operirali in mu zdravje vrnilo.

»Delavska pravica« kratko navaja ostale točke iz duhovskega zborovanja in trdi, da so to pravzaprav same zahteve JSZ, za katere se je borila skozi leta in leta. Trdi, da je žal naletela na gluha ušesa in da je bila preganjana zato, ker ni hotela kloniti nekaterim političnim ljudem. To je stara lajna JSZ in njenega glasila. To je njena že dovolj uguljena laž. Mi na drugem mestu prinašamo članek o sklepih duhovščine kakor tudi sklepe same v celoti. Če je JSZ imela iste zahteve, kakor jih je postavila slovenska duhovščina, jo prav ta duhovščina gotovo nikoli ne bi bila obsodila, če bi svojim zdravim zahtevam vedno znova ne primešavala marksističnega strupa. Prav to, da s tako duhovščino, ki je sprejela tako značilne sklepe, JSZ ni mogla delati v soglasju in da je prav od nje doživela svojo obsodbo, je neizpodbiten dokaz za kriva pota JSZ, na katerih hoče še nadalje vztrajati. Če bi vodstvo JSZ to vsaj zdaj prav premislilo, bi z varanjem prenehalo, tako pa še kar naprej vozi po starih kolesnicah.

DZ za rudarske staroupokojeence

Nedopovedljivo je siromaštvo v vrstah tistih rudarjev, ki uživajo takozvano pokojnino staroupokojeencev. S svojo penzijo ne morejo ne živeti ne umreti, kakor navadno pravimo za tiste, ki prejema daleko nezadostne dohodke za vsaj malo primerno življenje. Tu pravzaprav to ne velja. Mnogo staroupokojeencev bi moralo umreti, če bi bili navezani samo na svoje pokojnine. Te znašajo na mesec po 12 do največ 272.50 din. Toda srečni med nesrečnimi in prav redki so tisti, ki prejmejo 272.50 din. Da morejo živeti, so zato prisiljeni v mnogih slučajih k prosjačenju, v mnogih pa se jih usmili zasebna organizirana dobrodelnost ali pa so v breme svojcem. Za te velike reveže, ki jih v Sloveniji štejejo okoli 1500, se doslej ni ničesar napravilo.

Sedanja Delavska zbornica se je zanj zavzela. Dne 8. maja t. l. je na njeno iniciativo rudarsko glavarstvo sklicalo posebno anketo, ki je razpravljala o položaju teh odsluženih rudarjev in o ukrepih za izboljšanje njihovega položaja.

Za veljavnost kolektivnih pogodb

Pri Delavski zbornici je registriranih več kolektivnih pogodb, ki so jih strokovne organizacije sklenile z obveznimi organizacijami službodajalcev.

Ker so bila posamezna prisilna Združenja razpuščena, bodo osnovna nova, katerih območje se ne bo ujemale z območjem dosedanjih Združenj, nastane vprašanje ali bodo veljale dosedanje kolektivne pogodbe, ki niso odpovedane, avtomatično tudi za nova Združenja ali pa bo treba sklepati nove pogodbe.

Delavska zbornica je smatrala, da vsled reorganizacije obrtnih Združenj ne sme biti prizadeto delavstvo in so potrebni zato primerni ukrepi, da se veljavnost kolektivnih pogodb avtomatično prenese na nova Združenja in da veljajo določbe pogodb za vse člane dotične stroke. Zato je Delavska zbornica naslovila na kr. bansko upravo primeren dopis, na katerega je prejela naslednjo rešitev:

»Kr. banska uprava pojasnjuje, da na kolektivne pogodbe nima nobenega vpliva sprememba v organizaciji Združenj. Kolektivne pogodbe namreč sklepajo Združenja le za včlanjene obrtnike. Združenje samo po čl. 361 o. z. ne bi bilo pristojno sprejemati in predpisovati kakršnekoli določbe o sprejemanju in zaposlovanju vajencev in po-

vega položaja. Akcija Delavske zbornice je že pokazala prve uspehe: Glavna bratovska skladišnica je za te staroupokojeence določila znesek 250.000.— din, g. ban dr. Marko Natlačen pa je odločil, da bo kr. banska uprava prispevala din 200.000.— ter bo tako vsem prizadetim v najkrajšem času izplačana 20% doklada za nazaj od 1. I. 1940 dalje. Za izplačilo 50% doklade manjka še znesek 660.000.— din. Za ta znesek je bila zaprosena prizadeta industrija, da bi ga dala v obliki enkratnega prispevka. Upamo, da prošnja na to industrijo ne bo ostala brezuspešna, saj je to za to industrijo prav za prav malenkosten znesek. Rudarji, ki so se v podjetjih izgarali in tam pustili svoje mlade sile, pač zaslužijo, da jih sedaj njihovi nekdanji gospodarji rešijo bede ali vsaj v znatni meri k tej rešitvi prispevajo.

Delavski zbornici pa, ki se je pod sedanjo upravo spomnila teh najbolj potrebnih iz delavskega stanu, bodo rudarski upokojeenci za njeno pobudo gotovo hvaležni.

Kolektivna pogodba tudi ne zavezuje Združenja kot takšnega in kot pravno osebo, temveč samo v njem včlanjene obrtnike poedince na eni strani in njih pomožno osebje na drugi strani. Iz tega sledi, da sprememba v organizaciji Združenj pač morda tehnično zadeva izvedbo kolektivne pogodbe, nikakor pa ne zadeva pogodbe same.

Iz te rešitve sledi, da ostane kolektivna pogodba kljub razpustu združenja, ki je pogodbo podpisalo in njegovi priključitvi k drugemu Združenju, še vedno veljavna in obvezna za vse člane razpuščenega Združenja dokler pogodba ne poteče ali jo ena ali druga stranka ne odpove. Imenom delodajalcev mora v takem primeru odpovedati pogodbo njihovo Združenje.

Najvišje cene za kruh v Sloveniji

Na podstavi uredbe o nadzorstvu cen je ban g. dr. Marko Natlačen odredil ta-le najvišje cene kruha: a) za 1 kg belega kruha iz pšenične moke št. 0 ali 0gg do 5.50 din; b) za 1 kg polbelega kruha iz moke št. 4 do 5 din; c) za 1 kg črnega kruha iz moke št. 5 in 6 do 4.50 din. — Prekrški te odločbe se kaznujejo po čl. 8 uredbe o kontroli cen. — Z dnem objave te določbe izgube veljavo vse nasprotno odobrite cen kruha.

Revizija v Delavski zbornici??

Strokovne organizacije, ki so do lanskega leta imele v svojih rokah upravo Delavske zbornice, so takoj na početku preimenovanja proti sedanji upravi vzdignile velik hrup. Po sestankih, po zborovanjih in po tovarnah z agitacijo od delavca do delavca in s pobiranjem podpisov so hoteli to upravo vreči. Ni se jim posrečilo.

Nova uprava se je uveljavila na teritoriju Slovenije med delavstvom daleko bolj kakor prejšnja uprava. Pred njeno aktivnostjo je postalo strah njene nasprotnike. Značilno je, da je bivši predsednik zbornične uprave g. Jakomin nedavno tega očital sedanjemu predsedniku, da je sedanja uprava veliko preveč aktivna s svojim delom na terenu med delavstvom. Očitno misli, da naj bi bila tudi sedaj zbornica samo nekaka birokratična ustanova, v kateri naj bi lepo v miru sedelo nekaj uradnikov na račun delavstva, a za njega čim manj storilo. Ob tej skrbi, da delavstvo končno spregleda nepravilnost postopanja upravi nasprotnih organizacij, so te šle ponovno v Beograd prosit za spremembe v naši Delavski zbornici.

V Beogradu so tožili sedanjo upravo, da jim dela krivico, doma pa niso hoteli z zbornico sodelovati. Odklanjali so jo na celi črti. To velja seveda samo za marksiste in za Jugoslovansko strokovno zvezo. Druge organizacije sodelovanja niso odklanjale. Vse ponovne opomine zbornične uprave k sodelovanju so dosledno odklanjali.

Ko sta tako ob zadnjih intervencijah v Beogradu tovariša predsednik Kozamerinik in referent Preželj v socialnem ministertvu razpravljala o razmerah pri ljubljanski Delavski zbornici, so se tam dogovorili, da naj pride v Ljubljano svetnik socialnega ministertva g. Branko Petrovič, da na licu mesta ugotovi dejansko stanje med sedanjo zbornično upravo in njej nasprotnimi grupami ter skuša tudi te pripraviti k sodelovanju z zbornico.

G. Branko Petrovič je prišel v Ljubljano dne 24. t. m. in se je tu zadržal še 25. dopoldne. Razpravljal je naprej z g. komisarjem dr. Bogatajem, nato pa se je javil zbornični upravi. Ob tej priliki se je razpravljalo o ustanovitvi posebnega rezervnega fonda in o službeni pragmatiki, kakor je to sprejela zadnja skupščina zbornice. Ministertvo je v teh zadevah odklonilnega stališča.

V petek popoldne so bili vabljeni na razgovor še predstavniki Strokovne komisije in Jugoslovanske strokovne zveze zaradi sodelovanja z zbornico in zaradi ureditve razmer glede najemnin organizacijskih prostorov v Celju in Mariboru. JSZ in Strokovna komisija sta pristali na ureditev stanovanjsko najemniških pogodb in na izročitev dvorane v Mariboru v upravo D. Z. v Ljubljani. Razpravljalo se je tudi o podporah organizacijam, ki jih uprava deli sodelujočim organizacijam na njihove prošnje. Nesodelujočim in brez prošnje podpor seveda ni. Strokovna komisija je stala seveda na drugem stališču. Rada bi napadala zbornično upravo, odklanjala vsako sodelovanje z njo, a vendar prejemale od nje podpore za svoje delo, čeprav ne bi za podpore prosila. Seveda si želijo gg. od Strokovne komisije, kakor tudi od JSZ, da bi zavzeli stare pozicije v zbornični upravi. Saj to pesem vedno ponavljajo v svojem časopisju, samo da so doslej zmerom zahtevali nove volitve, sedaj pa bi bili tudi pripravljene na preimenovanje uprave, čeprav so doslej vedno zatrjevali, da je tako preimenovanje nezakonito.

G. svetnik Petrovič se je tekom razgovorov prepričal o izredno lojalnem postopanju sedanje zbornične uprave napram vsem grupam delavstva in jim je priporočal sodelovanje z njo. Zbornični upravi pa je priporočal, naj jih od sodelovanju podpira v njihovem aktivnem prizadevanju za interese delavstva.

Nasprotno časopisje je iz teh posvetov napravilo kar celo revizijo zborničnega poslovanja in se je razpisalo o vseh mogočih spremembah, ki morejo vsak čas priti v ljubljansko Delavsko zbornico. Vse to je seveda samo velika želja, ki jo nasprotnikom prav lahko pustimo. Kdor pozna trenutne razmere, ve, da je vsaka bistvena izprememba stanja v zbornici trenutno nemogoča. Položaj bi se moral 100% spremeniti zunaj v svetu in pri nas doma, da bi se razmere pri zbornici bistveno spremenile. — Smatramo, da smo svojemu članstvu in svojim prijateljem, z ozirom na pisanje zastopnikov, dolžni dati gorenjo dejansko sliko položaja. Naj debeli natisi v nasprotnem časopisju nikogar ne motijo, temveč naj vsak mirno dela naprej za interese našega pokreta in naše organizacije ter celotnega slovenskega delavskega stanu.

Stavka gradbenega delavstva

Ker niso vsa pogajanja med delodajal-skimi in delojemalskimi organizacijami privedla do nikakega zaključka, je gradbeno delavstvo v Ljubljani stopilo dne 24. maja ob 7. uri zjutraj v stavko. Predhodno so strokovne organizacije izvedle po vseh stavbah v Ljubljani in ljubljanski okolici glasovanje, pri katerem se je delavstvo izreklo z 93% za stavko.

Strokovne organizacije so vzele v namem v pritličju Delavske zbornice veliko sobo, kjer se delavstvo zbira. Vsako jutro gre na stotine delavcev in zidarjev po stavbah, da ugotovijo, da li se kje krši stavka. Z veseljem pa ugotavljamo, da je delavstvo disciplinirano ter da nihče ne krši sklepov glavnega odbora.

V ponedeljek se sklicala Kralj. Banska uprava konferenco za zaključitev stavke. Zastopnik Banske uprave je apeliral na delodajalce, naj ugodijo delavskim zahte-

vam, vendar so pa ostala vsa prizadevanja brezuspešna. Delodajalci so ponujali 50 parski povisek takoj in čez 4 tedne še nadaljnih 25 para poviška. Ker ni bila ta ponudba nič boljša od one, katero so stavili podjetniki pred stavko, so se zastopniki delojemalskih organizacij obrnili na svoje članstvo, da se o svojem razpoloženju še enkrat izreče. In delavstvo se je tudi tokrat ponovno izreklo za nadaljevanje stavke do zmage. Upoštevajoč, da je morala med delavstvom tako visoka ter, da je njihova odločnost tako neomahljiva, je upati, da bo imela ta stavka za gradbeno delavstvo zaželjen uspeh.

Stavka se je sedaj razširila po vseh večjih krajih Slovenije. V ponedeljek je stopilo v Mariboru 600 stavbincev kompaktno v stavko. Predvideva se, da bo v nekaj dneh stavkalo vse delavstvo v Dravski banovini.

Važno opozorilo zasebnim nameščencem

Po predpisih uredbe o poslovnih knjizicah delavcev in zasebnih nameščencev ne sme delodajalec nikogar sprejeti v službo brez predpisane poslovne knjizice. Za zasebne nameščence obstojajo posebne legitimacije, katere pa so občine izdajale le proti predložitvi odloka o pokojninskem zavarovanju. Vsled tega so imeli nameščenci, ki so prvič nastopili službo, dvojne izdatke, ker so si morali najprvo nabaviti delavsko knjizico, katero so kasneje, ko so že imeli odlok o pokojninskem zavarovanju v rokah, lahko zamenjali za nameščensko legitimacijo.

Delavska zbornica v Ljubljani je stavila ministrstvu za socialno politiko predlog, naj se omogoči nabava nameščenske legitimacije še pred nastopom službe na podlagi šolskih spričeval in drugih dokazil.

Temu predlogu je ministrstvo ugodilo in odredilo:

»Do legitimacije privatnega nameščenca, ki v vsem nadomešča poslovno knjizico, imajo pravico:

- osebe, ki so zaposlene in predlože poleg ostalih dokumentov odlok o pokojninskem zavarovanju enega izmed pokojninskih zavodov v državi;
- osebe, ki so nezaposlene in vsled tega ne morejo predložiti odloka

o pokojninskem zavarovanju, ki pa morejo dokazati, da drugače izpolnjujejo pogoje za obvezno pokojninsko zavarovanje v smislu zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev;

- osebe, ki so zaposlene ali nezaposlene, a so dovršile 55. leto starosti ali ki kot upokojenci ne morejo biti sprejeti v pokojninsko zavarovanje, pod pogojem, da sicer izpolnjujejo pogoje iz §§ 1 in Zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev;

- osebe, ki imajo svoje pokojninsko zavarovanje pri poslodavcu v smislu tč. 6 ali 7 § 3 Zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev, ako to dokažejo in predlože rešitev ministrstva socialne politike in narodnega zdravja odnosno banske oblasti banovine Hrvatske, da so izvzeti iz obveznega zavarovanja pri Pokojninskem zavodu, v kolikor niso izvzete po sili zakona (tč. 6 § 3 Zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev), a pod pogojem, da sicer izpolnjujejo pogoje iz § 1 in 2 Zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev in predhodne točke c).

Prisega domovinske vdanosti katoliškega dijaštva

Slovensko katoliško dijaštvo, organizirano v Slovenski dijaški zvezi, predstavniški kulturni organizaciji slovenskega dijaštva, izroča v tem morda najbolj resnem razdobju evropske zgodovine, v razdobju, v katerem se na edinstveni način bliskovito odloča usoda temeljnih vrednot evropske krščanske omike in o samem golem življenju evropskih narodov, svoji ljubljani domovini tole

prisego mladih dijaških src:

Vse naše duhovne in telesne sile stavljamo v celoti brez kakršnega koli pridržka na razpolago domovini za ohranitev njene svobode, tega dragocenega sadu tisočletnega trpljenja naših predhodnih rodov.

V tem edinstvenem zgodovinskem trenutku Evrope nobenemu narodu ne sme biti merilo domovinskih črtev zakon gospodarnosti in samoljubja, temveč samo zakon brezmejnje domovinske udanosti in zakon hitrih odločitev.

Vsi hočemo služiti v pripravljenosti na obrambo domovinske svobode, ne le naši tovariši, ki jih veže redna državljanska vojaška obveznost.

Vsi slovenski študentje od najmlajših navgor hočemo biti vključeni kot aktivne postojanke v naš narodno-obrambni sestav. Poleg branilcev naših posvečenih meja so potrebni še branilci na okopih proti improviziranim sovražnim postojankam v zaledju, če bi se te postojanke v danem trenutku pojavile. Slovenska katoliška dijaška mladina z njo vse slovensko dijaštvo prosi poveljstvo naše narodne obrambne sile, naj mimo rednih vojaških obveznikov vključi v svoje obrambne načrte in račune tudi naše mlade dijaške vrste. Bolela bi nas neprostovoljna odsotnost v pripravljeno sestavo, ko mora domovina z

vsemi razpoložljivimi silami biti pripravljena na vse.

Ako bo pa vsemogočni Bog naši ljubljani domovini prihranil veliko preskušnjo, ko jo v teh trenutkih preživlja toliko evropskih narodov, pa bo skupna pripravljenost vsega mladega slovenskega, hrvatskega in srbskega rodu v žrtvah domovinske ljubezni rodila blagoslov notranjega prerajanja, ki bo novo poroštvo nepremakljivosti zgodovinskega dejstva — kraljevine Jugoslavije.

Živela velika nepremagljiva Jugoslavija!

Živel kralj Peter II.!

Bog, narod, država!

SLOVENSKA DIJAŠKA ZVEZA

za srednješolske krožke SDZ in včlanjena akademska društva: Cirilsko društvo, SKAD »Danica«, AKD »Kladivo«, DSKA »Savica«, Akad. Klub »Straža«, AKD »Veda«, SKAD »Zarja«.

Lep napredek knjižnic DZ

Knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani je v prvem letošnjem četrtletju izposodila 23.969 knjig, to je 2.782 več kakor lani v isti dobi. Število vpisanih članov se je že močno povzpelo nad deset tisoč. Knjižnica izda letos nove tiskane sezname svojih knjig.

Knjižnica Delavske zbornice v Mariboru zaznamuje skoro enak napredek. V prvem četrtletju 1940 je izposodila 13.533 knjig, to je 792 več kakor lani v istem času.

Knjižnici sta odprti vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne in od 5. do 8. ure zvečer.

Uredba o družinskih plačah

Prav bi bilo, da bi tako uredbo že imeli. Morda se je kdo naših bralcev že celo razveselil ob tem naslovu in vzkliknil: Vendar nekaj veselega tudi v teh težkih časih. Prezgodaj se je razveselil, prezgodaj je tako vzkliknil. Uredbe o družinskih plačah pri nas še nimamo. Imajo jo drugod, po drugih državah. Pri nas ji utiramo pot mi v Zvezi združenih delavcev.

Dolžni smo svojemu socialnemu stališču in svojemu krščansko-strokovnemu programu, da si za tako uredbo prizadevamo vse dotlej, dokler je ne dosežemo.

Opazujemo, da je v vrstah delavstva samega, celo takega, ki se veliko peča s socialnimi vprašanji, v zadevi družinskih plač velika nevednost in nepoučenost. Še bolj kakor med delavstvom pa je ta nevednost zakoreninjena med delodajalci. Mnogi mislijo, da bi morali posamezni podjetniki sami iz svojih lastnih sredstev izplačevati družinskim očetom njihove družinske plače. Mislijo, da bi tako vsak delodajalec skušal zaposliti same neporočene delavce in da bi poročene v masah odpuščal. Pričakujejo, da bo podjetnike k temu po uvedbi družinskih plač prisilila konkurenca.

V delavskih vrstah se samci otepaajo uvedbe družinskih plač, češ da bodo za isto delo manj plačani kakor njihovi poročeni tovariši.

Doslej, ko nismo imeli uredbe ozir. zakona o družinskih plačah, je ob sklepanju raznih kolektivnih pogodb, ki so predvidevale družinske doklade, res bilo tako. Čim več je bilo družinskih očetov, tem več je bilo izplačanih dru-

žinskih doklad s strani podjetnika. Gotovo so deljeno take doklade šibile konkurenčno zmožnost podjetja, če je na doklade pristal. Delno so družinske doklade šle v breme neporočenih delavcev določnega podjetja samega. Zato se je delavstvo često samo branilo teh doklad. Zlasti takrat je bilo to tako, kadar so na čelu organizacij stali neporočeni delavci. Prav to seveda ni bilo in zato tudi ne krščansko, če prav so tako stališče zavzemali tudi pogosto razni »krščanski strokovničarji«.

Z uvedbo družinskih plač, ki bi jo zakon posplošil, odpade vsak ugovor iz konkurenčnih ozir podjetništva. Zakon bi namreč moral predvideti nek način zbiranja sredstev v skupni državni oziroma pokrajinski sklad. V ta sklad bi morali prispevati vsi delavci in vsi delodajalci. Prejemali pa bi iz njega delavci - glavarji družin po številu družinskih članov k svojim plačam iz teh skladov posebne doklade.

Tako bi bila skrb delavca za njegovo družino zmanjšana, tako bi se bremenano zanj razdelila na bodočo korporacijo delavcev in podjetnikov. Tako bi se preprečili naravni vzroki za propast družin in za njihovo razposvečenje.

Taka uredba mora priti. Čim bolj vztrajno se bomo trudili zanjo, tem preje jo bomo imeli. Na prošnjo naše organizacije je ljubljanska Delavska zbornica že začela z izdelavo uredbe in bo v kratkem dogotovljena. Na to pa bo šla zbornica sama z njo pa tudi mi na delo, da uredbi utaremo pot na vseh merodajnih mestih in ji preskrbimo zakonito obveznost. To je velika in sveta naloga. Dokler je ne izpolnimo, počivati ne smemo.

Iz naše zakonodaje

ZAKON O ZAŠČITI DELAVCEV NE VELJA ZA USLUŽBENCE-DNEVNIČARJE PRI OUZD.

Pred mesecem je bila pred sodiščem v Beogradu zanimiva tožba glede upravičenosti pribitka za prekočasno delo.

Neki kurjač-strojnik zaposlen kod dnevnika pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Beogradu, je tožil ta zavod na izplačilo 50% pribitka za prekočasno delo. V svoji tožbi je navajal, da je v času zaposlitve pri zavodu delal v letnem času od 6. ure zjutraj do 8. ure zvečer, v zimskem času pa od 8. ure zjutraj do 8. ure zvečer. Z zakonom pa je maksimiran delovni čas 10 ur na dan.

Ouzd je po svojem zastopniku pred sodiščem osporaval, da bi tožilec spadal pod zakon o zaščiti delavstva in pod Obrtni zakon, temveč da spada pod § 120 zakona o zavarovanju delavcev v zvezi s tem in na osnovi § 16 službenega pravilnika SUZORja je bil sprejet v službo.

Vsled nasprotujočih si mnenj strank, je sodišče na osnovi § 3 zadnjega odstavka Zakona o zaščiti delavstva, v katerem se predpisuje, da v spornih slučajih, kateri delavci se smatrajo kot pomožna osebje, odloča ministrstvo soc. politike, vprašalo tega za mnenje, pod kateri zakon spada slučaj tožilca. Ministrstvo je obvestilo so-

dišče, da je bil tožilec sprejet v službo na osnovi 16 pravilnika SUZORja in Ouzd in da je ta pravilnik zgrajen na predpisih iz § 130 Zakona o zavarovanju delavcev.

Na osnovi takega tolmačenja je sodišče tožbene zahteve zavrnilo z obrazložbo, da tožilec ne spada pod zakon o zaščiti delavstva in pod Obrtni zakon in se tožba zavrne. Tožitelj se je pritožil na okrožno sodišče in kasneje na kasacijsko sodišče, ki pa sta oba razsodbo prvega sodišča potrdila.

Ta slučaj je zanimiv že iz razloga, ker se v § 130 Zakona o zavarovanju delavstva ne predpisuje delovni čas in plačilni odnos temveč, se v tem § predpisuje, da morejo poedina ravnateljstva urediti to s posebnimi pravilniki.

V tem slučaju se za dnevnikača ni ničesar v pravilniku predvidevalo niti z individualno pogodbo delovni čas predpisal. Ta primer nam je zopet dokazal pomankljivost zakonodaje. Morda ta slučaj ni osamljen zato je treba da se vsak, ki vrši pri kaki soc. ustanovi kakršnen koli posel, ki pa ni v službenem pravilniku zadosti jasen, da se nanaša tudi nanj, preje pobriga, da si svoj službeni odnos zlasti delavni čas uredi s pogodbo. Sicer se zna zgoditi kakor temu kurjaču, da bo v slučaju tožbe zavržen.

Uredba o zatemnitvi

»Službeni list« banske uprave dravske banovine dne 25. maja prinaša banovo uredbo o zatemnitvi na podlagi uredbe iz leta 1939 ter zakona o notranji državni upravi. Uredba ima 10 členov ter določa v kratkem te-le ukrepe, ki jih je treba v primeru nevarnosti brezpogojno izvesti:

Namen zatemnitve je ta, da se sovražnim letalcem pri njihovih poletih nad našim ozemljem otežkoči polet in orientacija. Zatemnitev pa mora biti taka, da s tem naše gospodarsko življenje, naš promet, naše javno življenje, ne bodo prekinjeni. Zatemnitev po členu 3. odredi ban, v primeru potrebe pa jo za svoje okoliše odrede okrajni načelniki in policija. Če pa taka odredba ne bi prišla pravočasno, je vsakdo dolžan držati se določil o zatemnitvi v primeru nočnega letalskega alarma tudi brez odredbe.

Kadar je izvedena mobilizacija ali kadar nastopi vojno stanje pa ima zatemnitev trajen značaj ter traja vsak dan od sončnega zahoda do vzhoda. Stroške zatemnjevalnih naprav nosijo, če po zakonu ni drugače določeno, tisti, ki so dolžni zatemniti. Stroške zatemnitve po vežah in drugih splošno dostopnih prostorih zasebnih hiš nosi hišni lastnik ali pa tisti, ki v hiši

sam stanuje. Zatemnjevalne naprave je treba v zelo temnih nočeh preskusiti, ali dobro delujejo. Vse te naprave je treba imeti tako shranjene, da so takoj na razpolago in da se ne skvarijo. Kdor bi se ne ravnal po teh določilih, bo deležen kazni do 1000 dinarjev globe ali do 20 dni zapora. Prav tako so deležni kazni tisti, ki bi zatemnitev ovirali.

V svojem drugem delu uredba določa, kako je treba zatemnjevalni. Iz prostorov, ki so zatemnjeni ne sme priti na ulico niti en žarek. Tudi javna razsvetljava mora biti tako zadržana, da z višine 300 metrov ne bo več vidna. Zatemnitev se izvrši tako, da se zastro ali zasenčijo svetila sama ali pa zastro, ter prekrijejo svetlobne odprtine prostorov. Svetila na prostem in v hišah se zastro ali zasenčijo na poseben način, ki ga uredba tudi omenja. Posebna določila veljajo za svetila vozil, potem za signalna svetila ter za reklamno razsvetljava. V tem odstavku je tudi določeno, da morajo zunaj na cestah biti nevarna križišča preplekskana na robovih z belo in tudi v temi vidno barvo. Zatemnitev prostorov je treba tako izvesti, da niti en žarek svetlobe ne pride ven. Kjer nimajo polknic in rolojev, morajo napraviti goste zavese, ki jih danejo na odprtine.

Naša borba - naša rast

Sv. Lourenc na Pohorju

Dne 13. maja smo imeli v Društvenem domu delavski sestanek, na katerega je prišel strokovni tajnik tov. Peter Rozman.

Govornik se je udeležencem zahvalil, da so se sestanka udeležili v tako velikem številu, ter nam nato orisal kako bi morala biti naša katoliška organizacija močna, da bi prišli delavci do boljšega položaja. Govornik nas je spodbujal k vztrajnemu delu in da naj nas ne motijo naši rdečkarji s svojim obrekovanjem naše katoliške organizacije.

Pri nas je zelo potrebna organizacija, posebno žagarjem, ki delajo po 14 ur dnevno pa ne zaslužijo več kakor 600 din. na mesec. Tudi pri lesni industriji Avgust Löschnigg delajo 10 ur na dan in ne zaslužijo več kot 28 din na dan.

Zato dragi tovariši organizirajte se v naši strokovni organizaciji ZZD, da boste prišli do boljšega položaja, ker naša organizacija je močna, rdečkarje pa pustite na strani. Oni nas sovražijo samo zato, ker smo kristjani.

Kamnik

Dne 22. maja so se vršila pogajanja v poslovnih prostorih podjetja »Titan« d. d. v Kamniku radi zvišanja delavskih prejemkov. Navzoči so bili zastopniki podjetja, obratni zaupniki in zastopniki vseh treh strokovnih organizacij, t. j. SMRJ, JSZ in ZZD.

V medsebojnem sporazumu so se določile draginjske doklade za vse v podjetju »Titan« zaposleno delavstvo po sledečih kategorijah:

Kategorija I. V to kategorijo spadajo vsi delavci, ki prejemajo temeljno mezdo do din 4.— na uro in sicer:

- a) poročeni brez otrok ako sta oba zaposlena v podjetju Din 0.20
- b) neporočeni, pa tudi poročeni z otroci, ako sta oba zaposlena v podjetju. 0.20
- c) poročeni brez otrok » 0.25
- d) poročeni z dvema otrokoma » 0.35
- e) poročeni s tremi in več otroci. » 0.40

Kategorija II. V to kategorijo spadajo vsi delavci, ki prejemajo temeljno mezdo več kot din 4.— na uro in sicer:

- a) kakor zgoraj Din 0.15
- b) kakor zgoraj » 0.15
- c) kakor zgoraj » 0.20
- d) kakor zgoraj » 0.25
- e) kakor zgoraj » 0.30

Gornje draginjske doklade se smatrajo za temeljne urne mezde ter stopijo v veljavo dne 22. maja 1940.

Mislinja

Vsled rastoče draginje smo se pod vodstvom naše ZZD ponovno zavzeli, da se naše mezde razmeram vsaj kolikor toliko prilagodijo.

Dne 19. maja so se vršila pogajanja in je bil podpisan dodatek k pogodbi in sporazumu od 11. aprila 1939. Po tem dodatku se zvišajo mezde s 15. majem 1940. za

delavce za 25. par, za delavke pa za 15 par na uro. Pri gozdnih delavcih se bodo mezde za golosečno uredile z naknadnim sporazumom, čim pride dovoljenje za sečno.

Podjetje se tudi zavezuje, da bo delavstvo podpiralo v svrhu otvoritve delavskega konzuma po predhodnem dogovoru glede lokala in morebitnega kredita za vloge. Naše delavstvo je pooblastilo tov. Križevnik Petra in Klemenc Franca, ki se bosta, kakor tudi podjetje interesirali radi najbolj ugodnih pogojev za nabavo življenjskih potrebščin.

Iz tega našega uspeha se lahko razvidi kako se da z vztrajnim delom brez vsake demagogije izboljšati razmere delavstva, tako, da se pri tem zagotovi socialna pravičnost in obenem socialni mir z vzajemnim sodelovanjem delodajalcev in delojemalcev. Našemu podjetniku g. dr. Pergerju se pa za njegovo uvidevnost, da nam v teh težkih časih pomaga pri ustanovitvi konzuma najlepše zahvaljujemo.

Slatina Petanjka

Dne 22. t. m. je bila na iniciativo naše ZZD sklenjena pogodba po kateri se izboljšajo predvsem mezde. V akordu so se plače zvišale za 10%. Tako zaslužijo naši delavci in delavke v nalivalnici sedaj pri etikiranju din 42.—, dnevno pri zamaških din 45.—, ostali delavci pa din 36.—, pri 10 urnem delavniku, to pa radi tega, ker naše podjetje nima značaja industrije. Pakovalci bodo zaslužili 50 — 60 din dnevno. Od prej odpuščenih delavcev bodo sprejeti najbolj potrebni, pri pomanjkanju dela bodo prvenstveno najdalj zaposleni tudi najbolj potrebni, volitve zaupnikov se bodo vršile po skrajšanem postopku vselej, v podjetju se namesti točna ura, odmor dopolne in popoldne za južino se šteje v delovni čas in obratni zaupniki bodo odslej vsako zadevo delavstva prišli obravnavati v pisarni podjetja kar se dosedaj ni godilo. Nadurno delo bo plačano kakor veli zakon.

Oba gospoda šefa sta dala zagotovilo, da se bo omenjeni sporazum res izvajal in da bo podjetje sklenilo tudi kolektivno pogodbo čim nastopijo zopet normalnejše gospodarske razmere.

Celje

Volitve obratnih zaupnikov pri podjetju Usambeni, regulacija Savinje v Celju so končane. Vložena je bila samo lista ZZD, kateri pripadajo vsi 4 obratni zaupniki. . .

V Delavski politiki od 16. maja se celjski sodrugi izmotavajo, kakor za nogo privezana kokoš, ter slepomišijo z vsem drugim samo stvarnega odgovora ne spravijo skupaj na naše vprašanje.

Tega smo od njih navajeni, delavcem in javnosti pesek v oči metati, se skrivati za hrbte drugih v tem so res mojstri. . .

Priporočajo nam naj jih povabimo na javno zborovanje vsega celjskega delavstva z prizadetimi žrtvami, da njim bo dana prilika razkrinkati krivice. V demago-

štvu ste res mojstri! Verjemite sodrugi da bi bila to vsekakor prevroča juha za vas. Sicer pa, ali niste imeli prilike takšno zborovanje sklicati v treh letih? Sedaj bi res vsak bedak pozival kogarkoli na javno zborovanje, ko zborovati ni dovoljeno.

Pa »Ledigheim« tudi nemorete pozabiti. Kedo neki Vam ga je branil, če ste čutili se sposobne še kaj prevzeti?! Mar ni dovolj podjetij, ustanovljenih z delavskim denarjem, zmrznilo v vaših rokah?

Vse, kar ste prijeli v roke je požrla »družnost«. Mizarska zadruga, pa delavska brivnica, pa podružnice raznih faliranih zavarovalnih samopomoči, z vsemi močnimi firmami ste obirali delavce za težko zaslužni denar, obenem pa nastopali kot gromovniki za pravice zatiranega proletariata. Zavesa se dviga, tudi slepci bodo imeli priliko zvedeti za dela rudečih osrečevalcev.

Zdravstveni sveti OUZD

Okrožni urad za zavarovanje delavcev je začel pred kratkim ustanavljati zdravstvene svete kot posvetovalne organe svojih zdravnikov, ki naj omogočijo čim ožje stike zdravstvene službe delavskega zavarovanja z delodajalci in zavarovanci.

Zdravstveni sveti poslujejo na podlagi posebnega poslovnika, ki se sme prilagoditi krajevnim razmeram. Ti posvetovalni organi morajo biti središče vsega socialno-zdravstvenega delovanja v obratih in zdravniških okoliših OUZD. Zato proučujejo higienske razmere v delavnicah, skrbe za zdravje delavcev ter dajejo navodila za odстранjevanje nedostatkov in pravilno uporabo zaščitnih naprav. Zasedujejo socialno-higienske razmere v delavskih stanovanjih. Sodelujejo pri zdravniških pregledih obratov, delavcev in vajencev v skladu z zaposlitvijo. Zdravstveni sveti ugotavljajo vzroke visokega odstotka delaneznosti, zlasti v primeru kroničnih in poklicnih obolenj. Razpravljajo o morebitnih pritožbah proti zdravniški službi in skrbe, da je delavstvo pravilno poučeno o vseh važnih pojavih v delavskem zavarovanju. Prav tako obveščajo zdravnike OUZD o zdravstvenih potrebah delavstva. Svetujejo delodajalcem v zadevah socialnega zavarovanja in pri izvajanju zakonitih obveznosti glede prve pomoči ter varnosti dela pri podjetjih. V področje zdravstvenih svetov spadata tudi zdravstvena propaganda in skrb za okrevajoče delavce.

Ustanavljanje zdravstvenih svetov se vrši v sporazumu z delodajalci in delojemalci. OUZD skliče sestanek zainteresiranih delavcev dotične tovarne, na katerem se sporazumno določijo funkciji zdravstvenega sveta. Zaenkrat se ti sveti ustanavljajo samo v večjih tovarnah.

Zdravstveni svet sestavlja po en zaupnik delavcev, obratnih zaupnikov, deloda-

Trboulje

V soboto, dne 1. junija ob pol 6. uri popoldne se vrši seja odbora — v tajništvu ZZD v Društvenem domu. Seje naj se udeležijo tudi rajonski odborniki.

Obrtna higijena

Je naslov novega skioptičnega predavanja, ki ga je dala izdelati Delavska zbornica. Predavanje ima 78 slik, ki nazorno prikazujejo, kaj bi morali delavci v najrazličnejših poklicih vedeti, da bi varovali svoje zdravje. Predavanje pojasnjuje, kako raste in pada delovna moč človekova, telesne sposobnosti, ki so potrebne za posamezne poklice, zavarovalne naprave, ki bi jih morale po zakonu imeti delavnice in tovarne, priprave in načine za prvo pomoč v nezgodi, delavčev prehrano, domačo higieno i. t. d. S tem predavanjem bi se morali seznaniti vsi delavci. Delavska zbornica brezplačno izposoja tekst predavanja in slike registriranim strokovnim organizacijam pod običajnimi pogoji, ki veljajo za izposojanje njenih skioptičnih predavanj.

jalca in zdravnika OUZD iz vrst uslužbencev prizadete tovarne. Sodeluje tudi oskrbnik omarice za prvo pomoč v obratu. Člani sveta so po možnosti osebe, ki so najmanj 5 let v obratu ter poznajo njegovo poslovanje in predpise delavskega zavarovanja.

Zdravstveni svet vodi pristojni okoliški zdravnik OUZD. Zdravnika nadomestuje in izvršuje tajniške posle po članih sveta izvoljeni tajnik. Arhiv in blagajno vodi od članov izvoljeni gospodar. Tajnika in gospodarja volijo člani zdravniškega sveta za dobo treh let. Ako se razpravlja o važnih vprašanjih zdravstvene službe in o morebitnih sporih z zdravnikom ali uradom, vodi sejo zdravstvenega sveta zdravnik-šef OUZD. Za delovanje zdravstvenih svetov skrbe poleg okoliških zdravnikov tudi nadzorni in posvetovalni zdravniki pri posameznih poslovalnicah OUZD.

Seje zdravstvenega sveta se vrše po potrebi, najmanj pa trikrat letno. Zdravnik OUZD se sme posvetovati s posameznimi člani sveta o rešitvi tekočih zadev tudi brez seje. Zdravstveni svet običajno ne sklepa, temveč samo svetuje, kako naj se postopa. Potek njegovih sej je razviden iz zapisnika. Za evidenco o ukrepih, predlogih, pritožbah itd. služi knjiga predlogov, ugotovitev in pritožb. Vse važne listine, knjige itd. morajo biti shranjene v posebnem arhivu v bližini omarice za prvo pomoč.

Tobačni upokojenci!

Upokojenci Ljubljanske tobačne tovarne dobe knjižice za prejevanje pokojnin v mobilnem in vojnem stanju v času od 27. maja do 6. junija t. l. Razpored razdelitve je objavljen na deski pri tobačni tovarni. Knjižice je dvigniti osebno.

Rov se je zasul

Roman.

(Nadaljevanje.)

In ubogi človeški zapuščenci so sanjali o petju ptic, o belih lilijah v modrih vazah, o blagodišečem kadilu, ki se dviga proti barvanim oknom.

Tone je klical svojo hčerko, svojo najstarejšo. Videl je, kako meče rože proti monštranci; Telovo je. Hiše so vse okrašene, da po svoje počaste Boga.

S polnimi rokami siplje cvetje, je klical. Njena ličeca so živi cveti in dobri Bog je sredi zlatega sonca in sonce mu sledi. . .

»Sklanja se kakor kraljica. . . kakor njena mati, ko je rekla »da« in je odšla izpred oltarja moja žena. . .

Njeni kodri se pozibavajo. . . človek bi rekel, da so kakor zrelo žitno klasje. . . gleda me. . . O moja mala.

Oče Koren je na vrtu zadaj za svojo hišo:

Se en rožni grm bo treba cepiti; šopek je lep; ah snežna kraljica, kako si lepa. . . snežna kraljica, šopek z neba. . . zavidajo mi drugi moje rože. . . Najlepše, te so za mojo Ivanko na pokopališču. . . Tako jih je ljubil; polna je bila miza snežnih kraljic, ko je umirala; njen obraz je bil tudi bel kot cvet. . . Rože so ostale žive v vazah, ona, ona je pa odšla.

Jože je bil v deželi svoje matere, po veliki cesti sta šla z njo, poslušajoč druge.

Šla je mimo njegovih žalostnih oči, kakor nežna prikazen kakor senca na oknu. . . In njena nevidna navzočnost se je dotaknila njegove uničene duše. Videl jo je, kako odhaja iz hiše, iz trgovine sredi vasi, gledal je njene suhe roke, skozi katere kri kar proseva. Malo je sklonjena; svež zrak ji rdi lica; ona pa gleda svojega Jožeta, ki gre poleg nje, da bi videla, če so njegova oblačila dovolj čista, njegove nogavice snažne. . . Videl jo je jokati, samo nekega večera, samo na stolu v kotu kuhinje. . . Presenetil jo je. Odšel je, a na srce mu je nekaj leglo. . . Videl jo je oni žalostni dan, ki

je kakor rana v njegovem življenju. . . Obraz ji je bil bled, vsa je bila skrušena, samo v hiši katero je zgradila, da bi v njej živela skrito in žrtvujoče se življenje. . . Zdelo se mu je, da se je ta dan vrnil. . . Prijel jo je za roko in zapuščeno zajokal, tiho v grozno noč pod skalami. . . Ona se je potem tiho zganila in se mu nasmehnila. . .

Nekdo drugi izmed zakopancev pa je bil sredi semnja. Vlekel je harmoniko in mladi ljudje so se vrteli po taktu, ki je vse poživiljal kakor mušice v soncu. . . Na mizah rože in polni polički. . . na cestah šumenje mladih ljudi in otrok, vse je šlo proti vrtljiku. . . Rudarji so bili kakor leseni v svojih novih oblekah. . . In zvečer! Mize v vseh hišah, tudi v najrevnejših, polne kolačev, tort, mandeljevih kolačev. Muzika. . . smeh. . . ulice. . . radi vsega tega je bušknil v smeh ubogi rudar.

Vsi so gledali poletno nebo sonca, vsi so se sprehajali v toplih dneih. . .

Grozna ječa, v kateri so bili, je postala vedno bolj vroča. Ali je poletje tako neznosno?

V grlu jih je žgalo, kakor da bi pili goreče olje.

To je semenj svetega Elije, je kričal rudar Janez. Vsako leto na svetega Elija je vroče, kot je sedaj; sam svet Elija piha v ogenj. . .!

»Poglejte vendar, kako se Marjanca igra? celolodna igračka. . . pogledjte, kako dečki jedo svoje medenjake!«

»Ah, fanfare! Fanfare! Rudarske fanfare! Pogledjte jih, kako pihajo vanje! Reveži! Saj se bodo ja razpočili, prav kot mi, ah kako to žge! . . . Ah pogledjte kako se angeljčki poigravajo okoli gugalnice! Ovite so v kite rudečih rož. . . Ah, sonce!«

»Poglejte kako so napeli vrv iz okna ene hiše na drugo! Pogledjaka veseljaka, kako ti pleše! Kako je vse to smešno! Prokleta, kako, da je danes tako vroče, kar duši me!«

»Sem, sem, žejem sem! Kam gredo pit? A, tja! Dobro pri »Julčki«! Ni prenapak. Ej, limonade! Ne, to je preveč breokusno! . . . Bi pivo? . . . Ne to je pretežko, to človeka čisto zonegavi. . . Pa kje je gospo-

dar? . . . Vsaka hiša ga ima, pa ga bi ta ne imela!«

»A, tu je! Duš, tu ni drugega kakor prazni kozarci! A, pijmo! Da, vedro vode! Vedro sveže vode, kot jo imate, da pomivate pločnike! Vode, kot jo dajete rožam na oknih vseh belih od sonca! Sveže, mrzle, ledene vode! . . . Pest snega! . . . Hitro! Kako me žge! Vode! Vode!«

»Bodi tiho, Janez,« je zakričal Jože. »Vsak čas bodo tu. Čuj, jaz jih že slišim. Na vrata trkajo. Vendar bodo odprli vrata. . . in to bo sveže, hladno, sém bom legel, poleg vode, sém med marjetice. . .«

»Pri kraju smo,« je zagrl Tišler, stiskajoč se s prsti za grlo. »Plin! Žgoča para! Goreč premog! Moje grlo!«

»Zraka, Tišler, premog gori!«

»Lahko ležemo, da, za vedno. Nihče ne bo več videl ljudi.«

»Nihče več svoje hišice!«

»Nihče svojih otročičkov. . .«

— — — — —

Le Boga še bodo videli!

— — — — —

»Naša postelj bo premog!«

»Vročina leze vame kakor lava. Rov Svete Barbare nama ves leze v telesa, prav k utripajočemu srcu. . .«

Jožetove oči, vse motne so se uprle v temen kot, zdelo se mu je, da vidi šop dreves, droben, pojoč curek vode. . . potem pa je bila ta črna gmota kakor zver, ki čaka na plen.

ČETRTE DEL

R E Š I T E V

I.

Narod žaluje.

V rudarskih krajih so čustva ljudi čisto uglašena z grozovitostmi črne zemlje in se tudi z njo polegajo.

Masa je hitela kakor zbesneli valovi proti jašku, zbesnela masa, vmes med štokljanjem cokelj so se sližali klici, topotanje nog. (Dalje prih.)